

Çevre Bilincine Sahip Ö?retmen Nitelikleri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevre Bilincine Sahip Ö?retmen Nitelikleri Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18445>

Özet

Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeği (CBÖNÖ), öğretmenlerin çevreye yönelik bilgi, tutum, davranış ve pedagojik yeterliliklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. 2010 yılında Ören ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu ölçek, öğretmenlerin yalnızca çevre sorunlarına dair bilgi düzeylerini değil, aynı zamanda bu bilinci günlük yaşam pratiklerine ve mesleki uygulamalarına nasıl entegre ettiklerini de değerlendirmeyi hedefler. Ölçek, dört alt boyuttan oluşmakta olup, yüksek iç tutarlılık ve güvenilirlik değerleri sergilemektedir. Bu çalışmada, çevre eğitiminin kalitesini artırmayı hedefleyen araştırmacılar ve eğitim planlamacılar için önemli bir kaynak sağlamaktadır.

Ölçeğin temel amacı, çevre bilincine sahip bir öğretmende bulunması gereken nitelikleri çok boyutlu bir yapıda ortaya koymaktır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde yapılan faktör analizi, yapının dört ana bileşen etrafında toplandığını göstermiştir: Sosyal Aktivite ve Birlik, Uygulama ve Model Olma, Günlük Yaşamla İlişkilendirme ve Tutum ve Bilinçlendirme.

Anahtar Kelimeler

Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeği, Çevre Eğitimi, Öğretmen Nitelikleri, Çevre Bilinci, Geçerlik, Güvenilirlik, Faktör Analizi.

Yazarlar

Fatma Şamaz Ören, Gülten Kaya, Emine Erdoğan, Öznur Sevinç S.

Amaç

Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeği, öğretmenlerin çevre bilincine sahip olma düzeylerini ve bu bilinci öğrencilerine aktarabilme yeterliliklerini sistematik olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, öğretmenlerin çevreye yönelik tutumları, uygulamaya dönük becerilerini ve sosyal sorumlulukları değerlendirerek, çevre eğitimindeki potansiyel eksikliklerin belirlenmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Bu ölçeğin birincil amacı, çevre eğitimi alanında yapılan araştırmalara standart ve güvenilir bir ölçüm aracı sağlamaktır. Ayrıca, öğretmen yetiştirme programları için çevre bilinci bileşenlerinin etkinliğini değerlendirmede kullanılabilecek değerli bir araç sunar.

Yapı

Ölçek, öğretmenlerin çevre bilincini dört temel yapısal faktör altında inceleyen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu yapı, öğretmenlerin teorik bilgi ve tutumları ötesinde, bu bilgiyi davranışa

ve eğitime nasıl dönüştürdüklerini kapsamaktadır. Ölçek toplam 27 maddeden oluşmaktadır.

Yapıyı oluşturan dört faktör şunlardır:

Sosyal Aktivite ve İşbirliği: Öğretmenlerin çevresel konularda sosyal aktivitelere katılımı ve öğrencilerle işbirliği yapması içeren 9 maddeden oluşur.

Uygulama ve Model Olma: Öğretmenlerin çevre dostu davranışları günlük yaşamlarında uygulaması ve öğrencilerine model olması içeren 9 maddeden oluşur.

Günlük Yaşama İlişkilendirme: Çevre konularını disiplinler arası bir yaklaşımla günlük yaşama ilişkilendirme yeteneğini ölçen 5 maddeden oluşur.

Tutum ve Bilinçlendirme: Öğrencilerde olumlu çevresel tutumlar geliştirmeye ve onların bilinçlendirmeye yönelik pedagojik çabaları içeren 4 maddeden oluşur.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, temel bileşenler analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin 27 madde ve 4 faktörlü bir yapı sergilediği tespit edilmiştir. Bu dört faktörlü yapı, toplam varyansın yaklaşık %54'ünü açıklamaktadır, bu da ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı başarıyla bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Geçerlik çalışmaları kapsamında, ölçek maddelerinin ayrıt ediciliğini test etmek amacıyla, toplam puanlara göre alt %27 ve üst %27'lik gruplar oluşturulmuştur. Bu grupların madde ortalamaları arasındaki fark, ilgisiz t-testi ile incelenmiş ve tüm t değerleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçek maddelerinin, ölçülen nitelik açısından yüksek ve düşük düzeydeki öğretmenleri başarıyla bir şekilde ayırdığını kanıtlamaktadır.

Güvenirlilik

Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeği'nin güvenirlilik analizleri, madde-toplam korelasyonu, iç tutarlılık ve iki yarı test yöntemleri kullanılarak kapsamlı bir şekilde yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren yaygın kullanılan Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı oldukça yüksek olup, 0.94 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Madde-toplam korelasyonları .48 ile .68 arasında değişmektedir, bu da her bir maddenin ölçeğin genel puanına önemli katkı sağladığını ve yapısal bütünlüğü desteklediğini göstermektedir. Ayrıca, iki yarı test güvenirliliği, Spearman Brown formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Toplam puan için elde edilen Spearman Brown korelasyon değerleri .90 ve .87 olup, bu sonuçlar da ölçeğin yüksek düzeyde güvenirlilik taşıdığını teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi, 27 maddenin dört farklı faktör altında toplandığını ortaya koymuştur. Bu faktörler, çevre bilincine sahip bir öğretmenin sahip olması gereken dört temel nitelik alanını temsil etmektedir.

Faktör dağılımı ve açıklanan varyans bilgileri aşağıdaki gibidir:

Faktör 1: Sosyal Aktivite ve Birliği (9 madde)

Faktör 2: Uygulama ve Model Olma (9 madde)

Faktör 3: Günlük Yaşamla İlgilendirme (5 madde)

Faktör 4: Tutum ve Bilinçlendirme (4 madde)

27 maddelik bu yapı, toplam varyansın %54'ünü açıklamaktadır. Bu oran, sosyal bilimler alanında geliştirilen çok faktörlü bir ölçek için yeterince güçlü bir açıklama iaret etmektedir. Faktörlerin isimlendirilmesi, her bir faktörde yer alan maddelerin içeriklerinin dikkatli bir şekilde incelenmesi sonucunda yapılmıştır.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Developmental/Original Scale)

Format: 5'li Likert Ölçeği (1=hiçbir zaman - 5=her zaman)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Öğretmenler (Teachers)

Age Group: Yetişkin (Adult)

Population Details: Çevre eğitimi veren veya bu alanda yetkinlikleri ölçülmek istenen öğretmenler.

Test Methodology: Öz Bildirim (Self-Report) ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Çevre Bilinci, Öğretmen Yeterlilikleri, Eğitim Psikolojisi, Geri Dönüşüm, Çe Tutarlılık, Spearman Brown, İnönü Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: fsasmaz@gmail.com

Correspondence Address: Fatma Şaşmaz Ören (Sorumlu Yazar)

Şzinler, Ücret ve Test Y?I?

Ölçek, 2010 yılında yayımlanmıştır. Kullanım izinleri ve ücretlendirme bilgileri için sorumlu yazar Fatma Şaşmaz Ören ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. İletişim e-posta adresi: **fsasmaz@gmail.com**.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi şu adresten indirilebilir: cevre-bilincine-sahip-ogretmen-nitelikleri-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Ören, F. Ş., K?y?c?, G., Erdođmu?, E. ve Sevinç, Ö. S. (2010). Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalşması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 133-152.

Makalenin orijinal bağlantısı: efdergi.inonu.edu.tr

Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeği Maddeleri

Ölçek Toplamı: 4 alt boyut ve 27 madde

Sosyal Aktivite ve İşbirliği (9 m): Öğrencilerinin çevreye yönelik hobiler geliştirmelerine yardımcı olması

Uygulama ve Model Olma (9 m): Yaşamında geri dönüşüm uygulamalarına yer vermesi

Günlük Yaşamla İlişkilendirme (5 m): Çevreyle ilgili uygulamalarda disiplinler arası ilişki kurması

Tutum ve Bilinçlendirme (4 m): Öğrencilerine a?aç dikmenin önemini kavratması